

Löftesrika ringar

EVA KNUTS är doktorand i etnologi vid Göteborgs universitet. Evas doktorandprojekt ingår i projektet "Kommersiella kulturer i ett etnologiskt – ekonomiskt perspektiv" vid Centrum för konsumentvetenskap (CFK). Avhandlingen beräknas vara klar under 2006 och har titeln "Något gammalt, något nytt..." – Skapandet av bröllopsföreställningar.

Ni har förklarat att ni vill ingå äktenskap med varandra.

- Tar du NN denna NN till din hustru?
- (Ja.)
- Tar du NN denna NN till din man?
- (Ja.)
- Jag förklarar er nu för äkta makar.

Ovanstående ordväxling tar cirka trettio sekunder. Om den sker mellan två människor som har sina hindersprövningspapper påskrivna och med sig och som av egen vilja säger ja inför en av länsstyrelsen utsedd vigselförrättare i närvaro av två vittnen över arton år, är det vad som krävs för att i juridisk mening vara gifta. Det behövs inga speciella kläder, gäster, buketter eller ringar, allt det där som bröllopsmagasinen är fyllda av. Men inte ens i de enklaste vigselceremonierna brukar ringen väljas bort. Den ses som självklar i vigselritualen.

Ringens¹ hör självklart ihop med bröllop. Den är ett föremål med beständighet. Den stabiliserar vigselritualen, relationer och subjekt. I den mån ringens koppling till bröllop ses som en självklarhet, kan man med Bruno Latour hävda att den är placerad i en svart låda (Latour 1998). Ju starkare kopplingen är, ju mer tillsluten är lådan, samtidigt måste förbindelserna ständigt bekräftas för att inte förlora i styrka. Vigselringen befinner sig i ett nätverk med aktörer som bäddar in den väl, där det finns många som vill att den ska ligga trygg i sin sammetsklädda svarta låda och fortsätta att självklart kopplas till kärlek, förlovning och bröllop. I denna artikel möter vi några av dessa aktörer; kyrkan, paret, designern, annonsmakaren, bröllofstidningen...

LÅT DESSA RINGAR VARA TECKNET FÖR EVIG KÄRLEK

Vigselritualen är en relativt formaliserad händelse. Oavsett om det gäller den kyrkliga eller borgerliga ritualen.

Vissa saker måste sägas och göras för att ritualen ska vara giltigt i juridisk mening. På Svenska kyrkans hemsida beskrivs vigseln som en akt i tre scener (www.svenskakyrkan.se). Den första scenen innehåller en presentation av vad äktenskapet är och vad det innebär att leva tillsammans som gifta. I scen två får brudparet komma in aktivt i handlingen. De tillfrågas var för sig om de vill ingå äktenskap och den frågan besvarar de med församlingen som vittne. "Sedan lämnar bruden ifrån sig buketten. Brudgummen lämnar över ringen till prästen. Ibland kan det vara en best man eller kyrkmarskalk som burit fram ringen. Det vanliga är att man har en ring som brudgummen ger bruden vid vigseln. Men också, till exempel om man inte förlovat sig innan, ge varandra varsin ring. Då prästen bett en bön över ringen/ringarna håller de båda ringen och avger sina löften" (ibid). Efter ringöverlämnandet lovar paret att de vill leva tillsammans. I den tredje scenen får brudparet ta emot omsorg i form av förbön och goda tankar. Sedan vänder sig paret om och möter församlingen för första gången som gifta.

Det jag finner mest intressant i den relativt korta beskrivning av ritualen som ligger på kyrkans hemsida (mindre än en A4-sida) är att just ringöverlämnandet beskrivs mer utförligt än andra moment i ritualen. I denna text, som ska vara informativ, skrivs flera saker in som på så sätt får en "naturlig" plats i ritualen, som att bruden ska ha en bukett till exempel och än en gång blir det normala att mannen ska ge kvinnan en ring, om hon ska ge honom någon blir till ett fritt val och inte lika tvingande.

Ett effektivt sätt att försäkra ringen plats i bröllopsbestyren är att koppla den till vigselritualen. När jag intervjuade²

prästen Kristian och frågade om han varit med om något par som valt bort ringarna och om det skulle gå att göra det svarade han att det skulle ju gå alldeles utmärkt. Men han hade aldrig varit med om att viga helt utan ringar, även om de ringar som välsignats inte alltid varit nya utan någon gång parets förlovningsringar. "Men inte det här med inga ringar alls, det har jag ju väldigt svårt att tro med tanke på de här magasinen då! Tänker på mässan³ också" (Kristian). På bröllopsmässor, i tidningar och annonser har/ges ringarna stor plats och det reagerar Kristian på. Han menar att det är många kommersiella intressen som ligger bakom fokuseringen på det materiella kring bröllop där ringen blivit ett föremål som "självklart" ska ingå i vigseln, som om ritualen inte skulle vara verksam utan ringen.

I bröllofstidningar och i broschyrer framhålls ringens viktiga roll. "En cirkel utan slut för att symbolisera ett ingånget avtal. Gränslös kärlek och ett tecken till omgivningen. Att byta ringar. Få ceremoniella handlingar har lika stor betydelse som ögonblicket när mannen trär ringen över kvinnans vänstra ringfinger" (*Bröllops Magasinet* 2004:15, s. 143). Ringen beskrivs som en stark symbol för ett ingånget avtal och som symbol för kärlek. Ett tecken som omvärlden kan läsa och som ska bäras för alltid⁴.

Ringens som välsignats (kyrkligt eller genom löften vid en borgerlig vigsel) blir till något annat än vilket smycke som helst och något annat än alla andra ringar som glimmar i broschyrer. Ringen blir genom välsignande nästan till en talisman med magiska krafter. Även om prästen Kristian uttalar sig kritiskt mot fokuseringen på "det ytliga" och materiella runt bröllop på bröllopsmässan menar han

ändå att välsignelsen av ringen kan ge en stark upplevelse. "Låt dessa ringar vara tecknet för deras eviga kärlek och trohet till livets slut. Alltså det är ju en ganska stark bild. Nästan lyfter ringen. Alltså de omgärdas av materia nästan. En bön. Det upplever man ofta som ganska starkt" (Prästen Kristian). Välsignelsen blir som materia kring ringen och i kraft av hans ämbete och de ord han uttalar lägger han, ritualen och förväntningarna ytterligare innebörder i ringen.

EN RING (ATT ÄLSKA) I NÖD OCH LUST

Det är mycket som ska stämma när ringen väljs, påpekas det i annonser och redaktionell text i bröllofstidningarna. Ringen ska passa in i budgeten, den ska passa i stil, den ska kännas bra. Ingen av de blivande brudar och brudgummar jag intervjuat har valt bort ringar helt och hållet. Alla har synpunkter på valet av ring men lägger olika vikt vid den. Ringen kopplas ofta till löften. "Jag vill egentligen inte ha någon [förlovningsring], utan jag vill ha [en ring] nu när vi gifter oss. Men

jag tycker att det känns att det blir lite mer... på allvar. Jag tycker liksom att det är löften som, jag är lite gammeldags sådär. Jag vill inte gifta mig i kyrkan eller sådär men jag tycker... det känns bra och symboliskt med en ring. Jag tycker att det är mycket... löftesgrejen på något vis, det är viktigt för mig" (Romeo⁵).

Romeo förväntar sig att ringen ska göra något med relationen till Julia. *Bröllopet* är inte så viktigt, men han längtar efter att vara gift och ha en ring på fingret. Varken Romeo eller Julia är religiösa och de gifte sig inte i kyrkan men de lade stor vikt vid ringarna. Det var de löften de gav till varandra som fick en materiell form.

Känslor kan som bekant vara en smula svärfångade. Om de inte uttalas och inte visas kan man misstänka att de inte ens existerar. Genom att ge relationen en materiell form blir den synlig och därmed också förhandlingsbar. Genom den process som antropologen och konsumtionsforskaren Daniel Miller (Miller 1987) benämner objektifiering kan svärfångade sociala processer göras synbara, tabara och talbara. Känslor kan upplevas som flyktiga och ett sätt att befästa en relation och

visa sina känslor kan vara att väva in materialitet som inte lika lätt upplöses som ord. Ringen kan vara något att framhålla när det gungar i en relation, den finns på fingret som en påminnelse om löften och känslor.

ETT SMYCKE FÖR LIVET

När Maja och Pelle gifter sig är det hon som får en ring, en ring som representerar de fem familjemedlemmarna "Vi är ju fem i familjen och det är fem stenar i den så jag fastnade ganska snabbt för den" (Maja). De lade mycket pengar och energi på att hitta den rätta ringen. Liksom en annons (Bröllops Magasinet 2004:15) från Classic vilken visar smycken som kan berätta ett helt livs "kärlekssaga" bär Maja sin familj på fingret. Classics annons har rutor i vitt och ljusrosa och kan läsas som en serie. *Sagan om ringen... och mitt livs vackraste smycke!* (ett hjärta på kedja och en ring). *Den allra första kärleksförklaringen...* (berlockhjärtan) *som sedan följdes av ytterligare en...* (genombrutna hjärtan) *som jag kunde bära tillsammans med den första...* (berlockerna kan läggas i de genombrutna hjärtana) *En av mina livs lyckligaste ögonblick var när vi förlovade oss...* (två släta guldsringar) *för då visste jag att vi skulle leva hela livet tillsammans.* (två ringar och ett foto på ett brölloppspar). *Så fick jag en, när lillan föddes...* (en slät guldring med en vit sten infattad). *Alla dessa oförglömliga minnen och all den kärlek jag fått, är mitt livs vackraste smycke!* Ibland vill jag bara visa alla vilken kärlekssaga livet är för oss. (På sista bilden är hjärtan, både berlocker och genombrutna, trädde på en kedja). I rosa rutor finns en metaberättelse i annonsen där fakta, pri-

ser och världsliga uppgifter har lagts ut-
anför den romantiska berättelsen.

Annonser är intressant ur ett livsper-
spektiv. Hjärtformade berlocker är något
som jag kopplar till barndop, det skulle då
kunna tolkas som det första smycket ett
barn får i livet eller så kan det tolkas som

det första smycket i en kärleksrelation. I
båda fallen kan det bli en serie smycken
som följer människan genom livet och
Classics smyckeserie vill gärna bli den
följeslagaren. Smycken som går att bygga
vidare på och som kanske förenklar val,
men som också kan upplevas som en på-

tvingad serie att följa. Annonsen blir till en berättelse som följer ett idealt mönster: uppvaktning, förlovning, bröllop och barn, en livslång kärlekssaga som bärs på kroppen.

VILKEN METALLTYP ÄR DU?

Ringarna beskrivs ofta av informanterna som både starka symboler för deras relationer men också som smycken som ska fungera. "Jag är i stallet ganska mycket så jag kände att det skulle bli lite bökigt att riva i den där hela tiden, då ska man ta av sig den och glömma bort, eller komma ihåg att inte glömma bort den. [...] Usch vad tråkigt det låter: en praktisk ring!" (Julia).

Ringens ska inte bara användas under vigselritualen den ska också vara en del av bärarens kropp resten av livet. Detta innebär att valet av ring betonas som betydelsefullt, ty det är inte vilken ring som helst som kan klara denna viktiga roll: att bäras resten av livet och att stå som symbol för parets löften om trohet och kärlek.

De vanligast förekommande orden i ringannonser är: unik, personlig, design, stort urval, egen ateljé. Ord som signalerar att valfriheten är stor till personligt val och utförande. När det kommer till att välja ring handlar det också om att välja en metall för livet, både i meningen en metall som håller för påfrestningar och en metall som går att kombinera med andra smycken, stilar, kläder som bäraren möjligen kommer att ha. Det blir nästan en fråga om att välja "färg" för all framtid⁶. Detta är en intressant aspekt av ringen då den krockar med den postmoderna tanken om föränderlighet och om subjektet som process. Det är inte bara relationen och ritualen som stabiliseras med materialitet

utan även uppfattningen om ett subjekt. Val av ring, en ring som idealt ska bäras hela livet ställer krav på att man ska veta vilken metalltyp man är och den implicita frågan blir "Vem är jag?".

När det gäller bröllop finns det mer eller mindre varaktiga val. Val av inbjudningskort och bröllopsfrisyr kan vara nog så viktiga men är inget som individen ska leva med varje dag resten av sitt liv⁷. Men valet av ring framställs som ett livsavgörande beslut. Det är ett val som görs med tanke på att den är ett ting som ska fungera till vardag och fest, i lust och nöd och i vårt och torrt. "När jag designar smycken tänker jag på, att dom som använder mina smycken måste kunna bruka dem i alla möjliga situationer. Därför är smyckena designade för den moderna kvinnan som vill bära dem både under fritid, fest och i arbetslivet" (Jarl Sandin i broschyr, 2004). Det som lyfts fram är att vigselringen är ett hela-livet-smycke till skillnad från många andra konsumtionsval. I ringen möts tankar om både det tidlösa och det personliga. Det är ett varje-dag-smycke, en ring som ska kunna bäras ständigt och som ska matcha allt som bäraren möjligen kommer att ha, nu och i framtiden. Redaktionellt material och annonser framhåller ringen. De bilder som visas gör att känslan kommer krypande att det inte blir något bröllop utan ringar. Ingenstans ges alternativet att inte ha någon ring alls, utan valfriheten ligger i att välja, men inte välja bort.

I annonsen ovan finns satsen *vem du är* skriven. Det är ord som ofta återkommer i mina intervjuer. Det är viktigt att vara den man är och föreställningen om ett äkta jag är stark. "Utan det får ju kännas att jag kan stå för det. Så känner jag. Det är en genomgående känsla, det här ska va en fest och en upplevelse som man, som

jag kan stå för. Eller som jag kan känna är jag eller ja, våran känsla. Att det känns äkta och så" (Maja). Om inte förr så bör man inför sitt bröllop och alla de val som hör samman med det, veta vem man är. Det som ofta framkommer, både i mina intervjuer och i det massmediala materialet, är just en poängtering av att finna något äkta och sant i alla människor, det äkta och sanna i individen men också det äkta och sanna mellan de två som ska ingå i det äkta ståndet och som kan förstärkas genom den rätta ringen.

NÄR DET INTE BARA ÄR TANKEN SOM RÄKNAS

"Din personliga bröllopsplanerare" i *Amelia Brud & Bröllop* (2005) är långt ifrån ensam i sitt slag, jag har läst otaliga planeringskalendrar under mina drygt tre år som doktorand, men denna får stå som exempel. Det är en planerare i A3-format, lätt att ha med i handväskan och bocka av punkterna vartefter. Sex månader innan bröllopet ska paret bestämma datum, stil och boka vigsellokal, besluta sig för en budget, boka fotograf, boka festlokal och bestämma om bröllopsklädseln ska hyras, köpas eller sys upp, börja tänka på bröllopsmenyn och titta på ringar. Fem månader innan: boka fotograf, skicka inbjudningar och diskutera eventuell utformning av vigselakten. Sedan blir det tätare mellan punkterna som ska bockas av. Fyra månader innan, tre månader innan, två månader innan... och så byggs bröllopet upp av en mängd föremål, servicebokningar och ju närmare dagen kommer desto stadigare förankrat i en mängd kontrakt och i materialitet blir bröllopet.

I bröllopstidningarna har ringarna en framträdande plats, både i redaktionellt

material, som planeringskalendrarna, och i annonser. Bröllopstidningar och broschyrer innehåller bilder och texter som kan fungera som "bruksanvisningar", eller om man så vill, manuskript till hur människor ska använda ringen, vad den ska symbolisera och vilken roll den kan spela i ritualen. Under den tid som bröllopsplaneringen pågår kan paret möta en mängd texter i bröllopstidningar, broschyrer, hos juvelerare och bland vänner och bekanta där ringen framhålls som en viktig, för att inte säga oundgänglig del av bröllopet. De texter som omger ringen talar om hur ringen ska ingå i vigselritualen och vilken roll den ska spela i livet efter denna. Ritualens form – främst den kyrkliga – är också ett manuskript som anger vilka föremål som bör ingå, på vilket sätt de ska användas och av vem.

Förlovnings- och vigselringar är just *ringar* för att det finns föreställningar kopplade till ringar även utanför bröllop och förlovnings. Ringar kan användas för att smycka sig, men kan även markera sociala, professionella, religiösa eller andra kulturella band.

När Benedictus XVI nu har tillträtt som ny påve har han, som en av de främsta insignierna, mottagit fiskarringen, påvens signetring. Den avlidne påven Johannes Paulus ring har enligt traditionen förstörts i en ritual. Ringen är personlig och en viktig symbol för påvens unika ställning och band till Gud och ska inte kunna bäras av någon annan. Också vigselringen brukar gå ett oblidt öde till mötes, om äktenskapet upplöses. Genom de löften, inskriptioner och ritualer den genomgått har den blivit till något speciellt och för många kan en vigselring inte återgå till att bli "bara" ett smycke om äktenskapet upplöses.

De flesta ifrågasätter inte att man ska

ha ringar när man förlovar och/eller gifter sig. Både ritualen och föremålet "tjänar" på att samverka. Ringen har en uppgift i ritualen, den får en högre status genom att vara del av ritualen, liksom ritualen får en större tyngd och varaktighet genom att innehålla föremål.

NOTER

- ¹ Jag skriver ringen men det är inget som hindrar att det är två ringar inblandade i vigseln. På bröllopstorgets omröstning uppger drygt sjuttiofem procent att mannen endast kommer att bära en ring som kan vara antingen en vigselring eller förlovningsringen som putsas upp. (http://www.brollopstorget.se/Brollopstorget/tidigare_omrostningar.php. 13 december 2004).
- ² Intervjuerna genomfördes inom projektet "Kommersiella kulturer" vid Centrum för konsumentvetenskap, Göteborgs universitet (www.cfk.gu.se), där jag som ett led i mitt avhandlingsprojekt "Något gammalt, något nytt..." *skapandet av bröllopföreställningar* genomfört intervjuer med par som planerade sina bröllop, med präster, fri-sörer, fotografer och besökare på bröllopsmässor.
- ³ Kristian syftar på bröllopsmässan i Göteborg 2004. Det var i Svenska kyrkans monter på mässan jag träffade honom första gången.
- ⁴ Observera att i annonsen är ögonblicket då mannen ger kvinnan en ring som är det viktigaste. Detta kommer jag inte att utveckla i denna artikel men det är annars tydligt i beskrivningar om ringen. Det är *hennes* ring som fokuseras i text och bild.
- ⁵ Jag har döpt paren efter välkända par. Det gör dem enklare att komma ihåg. Jag utvecklar diskussionen om namn, par och intervjuer i min kommande avhandling.
- ⁶ Jag tror att detta kan vara en anledning till att ringar som innehåller både vitt och rött guld blir

allt vanligare. Kunden behöver inte välja *en* metall.

- ⁷ Det är en förenkling! I minneslädor och med kamera blir även detta något som finns kvar. Men inte lika påtagligt som ringen i kontakten med andra människor varje dag.

KÄLLOR

- Latour, Bruno: 1998, *Artefaktens Återkomst*, Nerenius & Santérus förlag: Stockholm
- Miller, Daniel: 1987, *Material Culture and Mass Consumption*, Blackwell: Oxford
- Amelia Brud & Bröllop* 2005.
- BröllopsGuiden* 2004:2.
- Bröllops Magasinet* 2004:15.

Sidor på nätet

- <http://www.brollopstorget.se/Brollopstorget/tidigareomrostningar.php>. (13 december 2004).
- <http://www.brollopstorget.se/Smycken/ringen.php>. (5 april 2005).
- www.svenskakyrkan.se (5 april 2005).

SUMMARY

Rings as Promise Keepers

Wedding rings have strong networks of actors that want them to circulate in wedding rituals, on market places and in human minds. Rings are seen as a "natural" part of wedding ceremonies but are not needed when you get married. Wedding rings are artefacts that get a lot of attention in wedding magazines and hold a strong position at the moment.

Wedding rings help to stabilize relations, subject and the wedding ritual. This object externalizes values which are embedded in social processes and makes it visible and negotiable but it is also an object with materiality.

The wedding ritual becomes more legible with material objects and the objects get a deeper meaning through the ritual, a "win-win" situation.